

Аёл киши икки оёғини ўнг тарафдан чиқариб, чап думбаси билан ўтиради.

Чунки худди шу ҳолат унинг учун сатрлидир.

Кейин Ибн Масъудга ўхшаб ташаҳхуд ўқийди. Унга ҳеч нарсани зиёда қилмайди.

مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ لَيْلِ لُؤْسَرِ يَنْ مَلَعُ لُؤْقِي هَنْعُ هَلَلِ يَضَرِدُوعُ سَمَنْبِ نَعِ
هَلَلُ تَائِحَاتِ لِنَارُقِ لِنَمَرُوسِ لِيَنْ مَلَعِي أَمَكْ دَهَشَاتِ لِهَيْفَكَنْ يَبِيْفَكَ وَ
مَالَسِ لِهَاتَاكَ رَبِّ وَهَلَلِ أَمَحَرَوِي بِنِ لِهَيْفَكَنْ مَالَسِ لِهَاتَاكَ رَبِّ وَهَلَلِ
هَدْبَعِ أَدْمَحْمَنْ دَهَشَاتِ وَهَلَلِ لِهَلِ الْهَلِ أَدَهَشَاتِ، نِي حَلِ لِهَلِ دَابِعِ يَنْعِ وَهَلَلِ
لَيْسَ يَنْبِنِ لِيَنْعِي مَالَسِ لِهَلِ لِقَاصْبُ قِمْفِ، أَنْ يَنْ أَرْهَظَ نَبِيْبَ وَهَلَلِ لِهَلِ
عَامَجَلِ أَوْرَ مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ

Ибн Масъуд розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам икки кафтим икки кафтлари орасида турганда менга худди Қуръондан сура ўргатганлари каби ташаҳхудни ўргатдилар:

«Ат-таҳиййаату лиллааҳи вас-солаваату ват-тоййибату, ассалааму алайка аййуҳан-набиййу ва роҳматуллоҳи ва барокаатуҳу, ассалааму алайна ва алаа ибодиллааҳис-солиҳийн. Ашҳаду аллаа илааҳа илаллоҳу ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва расулуҳу». Ул зот орамизда эканликларида шундай эди. Қабз қилинганларидан кейин «Ассалому», дедик. Яъни алан Набиййи соллаллоху алайҳи васаллам».

Бухорий, Муслим, Абу Довуд, Термизий, Насоий ва Ибн Можалар ривоят қилишган.

Ташаҳхуднинг маъноси:

«Табриклар Аллоҳ учундир, салавот ва барча гўзал сўзлар ҳам. Эй Набий! Сенга салом, Аллоҳнинг раҳмати ва баракалари бўлсин. Аллоҳдан ўзга илоҳу маъбуд йўқ, деб шаҳодат келтираман. Албатта, Муҳаммад Унинг бандаси ва Расули, деб шаҳодат келтираман».

Шу ерда ташаҳхудда бўладиган, аммо ҳанафий уламолар қилиш ёки қилмаслик ҳақида турли фикр айтган бир амални ҳам эслаб ўтмоғимиз яхши бўлар.

يَفْسَلَجُ إِذِ الْمَسْوَءِ لَعَلَّ عُلَّ صُيَّبَنَّ لَنَا كَلَّا قَامُوهَ عُلَّ لَلَّ يَضَرَّرْمُعَنْ بَلَّ ع
رَاشَأَوْ، أَلُّكُ عَصَبَاصَ ضَبَقَوَ عُنْمُيَلَّ وَذَخَفَ عِلَّ عِنْمُيَلَّ هَفَكَ عَضْوَةَ الصَّلَا
هُ أَوْ. عِرْسُيَلَّ وَذَخَفَ عِلَّ عِرْسُيَلَّ هَفَكَ عَضْوَوَ، مَاهُ بِلَّ يَلَّ عِلَّ وَغَبَّ صِبَابِ
يُرَاخُ بِلَّ أَلُّ إِسْمُ خُلَّ

Ибн Умар розияллоху анхумодан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам қачон намозда ўтирсалар, ўнг кафтларини ўнг сонларига қўяр, бармоқларини тугиб, бош бармоқ ёнидаги бармоқлари билан ишора қилар эдилар. Чап кафтларини чап сонларига қўяр эдилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Ушбу ҳадиси шарифда ташаҳҳудда ўтириш ва унда қилинадиган ишлар ҳақида сўз кетмоқда.

Ташаҳҳудда ўтирганда ўнг кафтни ўнг сонга, чап кафтни чап сонга қўйиб ўтириш. Бармоқларни қиблага қаратиб ўтириш.

Ўнг қўл бармоқларини тугиб, бош бармоқ ёнидаги кўрсаткич бармоқ ила ишора қилиш.

Ўша бармоқни араб тилида «саббоба» дейилади.

Шунинг учун ташаҳҳудда қилинадиган ишорани ҳам «ишораи саббоба» дейилади.

«Ишораи саббоба» ташаҳҳудда «Ашҳаду аллаа илааҳа», деганда «Лаа илааҳа»ни айтаётганда кўрсаткич бармоқни юқорига кўтариш ва «иллаллоху»ни айтганда тушириш билан бўлади. Ўша бармоқни кўтаришда бошқа бармоқларни йиғиб олинади.

Баъзилар ушбу ривоятдаги «бармоқларини тугиб»ни ташаҳҳудга ўтиришда тугиб ўтиради, деб тушунганлар. Шунинг учун аввалдан қўлларини муштга ўхшатиб ўтиришади ва «Лаа илааҳа»га келганда кўрсаткич бармоқларини юқорига кўтаришади. Бармоқларни тугмасдан, уларни оддий ҳолатда қиблага қаратиб, уларини тиззага етказиб ўтириш кўпроқ маъқул бўлган.

«Саббоба» сўкиш деганидир. Бинобарин, «ишораи саббоба»нинг маъноси – «сўкиш ишораси» бўлади.

Ташаҳҳудда «Ашҳаду аллаа илааҳа иллаллоҳу»нинг «Лаа илааҳа»сида кўрсаткич бармоқни кўтариш шайтонни сўкиш бўлади. «Ишораи саббоба»ни қилиб, бармоқни тушириш шайтонни темир қамчи билан уришдек гап, дейилади.

Ишорани қилгандан сўнг намоз тамом бўлгунча ўша бармоққа қараб турилади. Ишораи саббоба пайтида тугилган бармоқлар намознинг охиригача ҳам ёзиб юборилмайди.

Баъзи уламоларимиз бу ишорани қилмасликни айтганлар. Аммо Ибн Ҳумом ва Али Қорий каби уламоларимиз: «Буни қилмаслик ривоят ва дироятга хилоф бўлади», деганлар.

Биз эса устози ўргатганлар қилсин, ўргатмаганлар қилмасин, аммо ихтилоф бўлмасин, деймиз.

(Давоми бор)

«Кифоя» китобининг биринчи жузи

асосида тайёрланди